

Nyhetsbrev nr. 26

26. mai 2019

Kjære medlemmer

Nytt medlemsbrev med informasjon om støttegruppens aktiviteter.

I denne utgaven kan du les om:

- o Informasjon og bilder fra fylkesledersamlingen våren 2019 **s. 2 - 9**
  - Praktisk informasjon, Bistandsadvokat Arnø, NKVTS og Senter for krisepsykologi, Besøk av statsbygg, Jørgens kvarter, Det midlertidige 22. Juli læringscenteret, Det Europeiske Wergelandssenteret.
- o Sammensetning av styret etter årsmøte 2019 **s. 9**
- o Høring i Stortinget **s. 10 - 11**
- o LOS – funksjon **s. 12 - 13**

o Informasjon og bilder fra fylkesledersamlingen våren 2019

- Praktisk informasjon/ orientering fra styret

- Samling for etterlatte. Prosjektgrupper arbeider med samlingen som arrangeres 25-27 oktober på Park hotell Holmenkollen.

- Fylkeslederne fikk informasjon om at det er mulig å komme med forslag, ønsker og tilbakemeldinger til kommende samling. Tilbakemeldingene på forrige samling er stort sett positive. Infotorget ble nevnt som svært viktig og videreføres til neste samling.

- Senter for krisepsykologi deltok sist på etterlattesamlingen. Fylkeslederne kom med konstruktiv tilbakemelding om at tema i regi av senteret på siste samling var gjentakende og tidligere nevnt. De savnet informasjon om hvordan sorgprosessen utspiller seg over lengre tid. Det ble også nevnt at fagpersonene bør forsøke å ha samtaler med etterlatte som de ikke kjenner like godt fra tidligere.

- Styret har svart ja på forespørsel om å bidra i et nytt forskningsprosjekt om rettslige konsekvenser «LAW22JULY». Prosjektet er et resultat av at de underviser mange overlevende og berørte - at fakultetet mistet tidligere studenter og at mange jurister ble berørt ved bombingene. Hittil har de ikke hatt noen undervisning eller noe undervisningsmateriale for å formidle til kommende generasjoner av jurister.

- Det blir 8-års minnemarkeringer i Regjeringskvartalet og på Utøya. Styret oppfordrer fylkeslederne til å sende inn informasjon om lokale markeringer.

- De nye web-sidene begynner å ta form. Arbeidet har tatt lang tid, men resultatet blir godt. Erik Kursetgjerde har gjort en særdeles god innsats med nettsiden. På samlingen deltar også en fotograf slik at vi kan få nye bilder til nettsiden.

- Besøk fra bistandsadvokat Kristoffer Arnø (HBL Advokatfirma Haraldsen Bydal Lie).

Arnø fortalte om sin hverdag med 22. juli klienter. I dag jobber han mye med psykiske skader men også fysiske skader. Hovedarbeidet er å fremme erstatningskrav til Kontoret for voldsoffererstatning. Dette innebærer å klage over vedtak fra Kontoret for voldsoffererstatning,

sjekke forsikringsforhold, og annen bistand så langt det faller inn under oppnevningen fra Oslo tingrett. Oppnevningsperioden er foreløpig utvidet med et år til (1/7-20). I brevet fra tingretten står det også at «..bistandsadvokaten skal gi annen hjelp og støtte som er naturlig og rimelig i forbindelse med saken».

Hvis noen opplever vansker med sin bistandsadvokat anbefaler Arnø avslutningsvis å benytte bistandsadvokater som er oppført fra Tingretten.

Sentrale regelverk

- Skadeerstatningsloven
- Forsikringsavtaleloven
- Yrkesskedeforsikringsloven
- Voldsoffererstatningsloven

Voldsoffererstatningen er subsidiær, og det kreves undersøkt med forsikringer på skadetidspunktet. Det gjelder egen forsikring eller gjennom foreldrene, jobb, skole, reiseforsikring osv.

Forskjellige typer erstatning

- Oppreisningserstatning
- Ménerstatning: erstatning for varig mén. Varig og betydelig skade av medisinsk – fysisk og psykisk. PTSD er eksempel på medisinsk psykisk skade. Kontoret for voldsoffererstatning eller forsikringsselskapet dekker spesialisterklæring (koster mellom 30-50 tusen kr) hvis det er sannsynlig at det foreligger varig mén.
- Økonomisk tap: Skal dekke lidt skade, tap i fremtidig erverv og utgifter som personskaden antas å påføre skadelidte i fremtiden. Dette gjelder utgifter og inntektstap – lidt og fremtidig. Under fremtidig inntektstap inngår tap

utdanningsprogresjon/arbeidsår og nedsatt arbeidsevne (forskjellig fra medisinsk invaliditet).

- Samarbeidsprosjekt og oppfølgingsstudie ved Nasjonalt Kompetansesenter for Vold og Traumatisk Stress (NKVTS) og Senter for Krisepsykologi

På samlingen deltok Pål Kristensen, Grete Dyb, Synne Steinsland og Ingebjørg Indås.

Forskerne ønsker å etablere en brukergruppe som er med i dette arbeidet. De som ønsker å medvirke bes om å ta kontakt.

- Grete Dyb. Mob: + 47 95435022. E-post: grete.dyb@nkvts.no

- Pål Kristensen. Mob: +47 55584684. E-post: pal.kristensen@uib.no

Forskning på etterlatte:

Hvorfor? Det er gjort få studier over tid om tap og sorg etter katastrofer og særlig etter terror. Ønsker å undersøke hvem som trenger hva og hvordan oppfølging bør legges fram framover. Det framkom i spørreundersøkelsen i regi av støttegruppen at det fremdeles var behov for oppfølging blant berørte.

Hvorfor delta? Uten etterlattes deltakelse vil vi ikke ha vært der vi er i dag i for bindelse med oppfølgingsarbeid av kriserammede.

Første informasjon om studien blir sendt ut høsten 2019. Videre sendes det ut spørreskjema. Forskerne ønsker å ringe/sende SMS til berørte. Rekruttering til intervjuene blir i løpet av våren 2020. I løpet av vår/høst 2020 og utover skal funn og forskningsresultater formidles.

Som metode vil de begynne spørreskjema og dybdeintervju. De ønsker blant annet å spørre om psykisk helse, sorg, fysiske helseplager, hva fungerer og hva som er vanskelig.

Utøyastudien (overlevende fra Utøya og deres foreldre):

Det ble foretatt en diskusjonsrunde på ulike aktuelle spørsmål i grupper på samlingen.

NKVTS fikk i oppdrag om å gjøre denne studien fra Helsemyndighetene og finansieres gjennom Helsedirektoratet. Holder nå på å rigge prosjektgruppen. Mye er likt som i tidligere intervjurunder. De vil benytte spørreskjema og personlige intervjuer med overlevede og foreldre som de snakket med sist.

Tema: psykisk helse, kroppslige plager, hva har vært nyttig for bedring, hva har vært belastende, hvordan har hjelpen fungert, hva trenger berørte nå?, beredskap – og kontaktinformasjon til los funksjonen.

Mulig intervensjon for å bedre søvnvansker?

NKVTS har undersøkt sammen med en gruppe i Oxford og andre personer i Norge om intervensjon for søvnvansker. Intervensjonen er gjennom en app som tar utgangspunkt i kognitiv atferdsterapeutiske prinsipper. De som i spørreundersøkelsen svarer at de har søvnvansker vil få tilbud om dette.

Et viktig fokus er formidling av resultater og kunnskap til de som trenger den. De lærer mye av andre, men andre lærer også mye av NKVTS sin nåværende kunnskap. Dette gjelder både til forskere nasjonalt og internasjonalt, samt vanlige personer. De har blant annet inngått et samarbeid med 22. juli senteret, Utøya AS og Wergelandsenteret.

- Besøk av Statsbygg: Nasjonalt minneste ved Utøyakaia.

Statsbygg har et stort fokus på involvering og medvirkning. De har engasjert Tor Einar Fagerland som rådgiver sammen med to andre arkitekter i en faglig referansegruppe.

Prosjektgruppen har vært opptatt av at hele plassen skal være en del av minnesteedet, samt kontakten

med Utøya. Ønsker at minnesteedet skal være tidløst og varig, og at formen på minnesteedet som kan si noe om begge angrepene som var sekvensielle og ulike, men likevel like. Måten antallet ofre manifesteres på og plasseringen av ofrenes navn har vært særlig vanskelig å håndtere. De skal snakke med etterlatte angående dette.

Praktiske utfordringer med tomten er flom ettersom vannet kan synke og stige. Hele minnesteedet blir med tider overflømt av vann, men dette tas hensyn til i utformingen. Til tider mye trafikk på minnesteedet nevnes også som en utfordring, og at båten Thorbjørn som fortsetter å gå fra kaia trenger vedlikehold annet hvert år. De har planlagt en ny vei inn til minnesteedet og hverdagsfunksjonene.

- Jørgens «kvarter»

Jørgen fortalte litt om hva som skjer på Utøya i 2019. Han forteller at sentrale ord er minne – lære – engasjere.

Mange ungdommer er på dagsbesøk og overnatting på Utøya, særlig fra østlandsområdet. Ca. 15000 konfirmanter bruker Utøya som en del av undervisningen i samarbeid med humanetiskforbund.

Det arrangeres seks ulike sommerleirer på Utøya i år, bestående av ulike ungdomsorganisasjoner i tillegg til AUF sin leir. De får også besøk fra ungdomsskoler fra landet. Nytt i år er å se hvilken rolle de kan spille internasjonalt.

Ønsket er at Utøya skal være et sted hvor fortellingene blir fortalt. Derfor jobbes det med å lage et sted som i større grad lar nye generasjoner bli kjent med de som ikke er her lengre. De vil skape en sirkulær stående minnebok som er et fysisk objekt. Til dette utarbeidet den en tekst om de drepte på rundt 100-150 ord, hvor det gjerne er med flere bilder av personene. Dette skal stå utenfor det gamle kafebygget ved Hegnhuset. Jørgen forteller at de håper at minneboken skal stå klart til sommeren.

- Det midlertidige 22. juli læringscenteret

Anne Lene Andersen og Cristina Marwold deltok på samlingen.

I følge mandatet har 22. juli senteret skoleelever som hovedmålgruppe i tillegg til allmennheten.

Har totalt hatt 28400 besøkende elever siden 2015, og 11500 elever i 2018.

Det er viktig at elevene blir invitert til ordskiftet om 22. juli og oppfordre til aktiv deltakelse i forhandlingen om 22. julis betydning om framtiden.

22. juli-senteret – omhandler flere prosesser. Det er 22. juli-senteret i permanente og midlertidige lokaler.

Det midlertidige 22. juli senteret er plassert i Teatergata 10. Det er mindre areal i dag, man mister sporene etter 22. juli 2011, og nærhet til åstedet og det øvrige minnelandskapet. De vil prøve å kompensere for tapt stedighet. De ønsker å trekke 22. juli-senteret ut. Videre å skape et «rom i rommet».

Ambisjoner for ny utstilling er blant annet å utvide fortellingsmangfoldet om 22. juli hvor de forteller om årsaker og konsekvenser av terroraksjonen den 22. juli, samt flere personlige fortellinger, også fra overlevende. Videre å balansere minne og læring, balansere historiene fra regjeringskvartalet og Utøya, er aktuell, er bygd opp etter verkstedpedagogiske prinsipper, og som er fleksibel.

De er også veldig opptatt av å fokusere på ettertiden, og med formidlingen rundt at tankegodset både var før 22. juli og er høyst aktuelt i dag.

Hjertet som tidligere sto utenfor domkirken tas med i planleggingen til arkitektene videre.

De har tenkt mye på hvordan kunst også skal inn på ulike måter. Kunsten kan være en god måte å starte dialog om 22. juli på, også med tanke på yngre barn under 14 år, og mennesker som ikke er så sterke i språk.

Viktige datoer

- 1/8 stenges nåværende utstilling dørene. Utstillingen tas ned og lagres.
- I november åpner 22. juli-senteret i midlertidige lokaler: ny utstilling og undervisningstilbud. Lærer og pedagogisk fokus.
- Nedetid fra august til november. I denne perioden skal 22. juli senteret reise ut til utdanningsinstitusjoner for å dele erfaringer om undervisning om 22. juli og hente erfaringer. Dette blir workshopbasert.

Høyblokken skal være ferdigstilt i 2024. Håper å få flytte 22. juli senteret tilbake da, men dette er uvisst per nå.

Anne Lene og Cristina fortalte at de gjerne kommer på besøk og ønsker å nå ut med informasjon. De er avhengig av gode innspill og tilbakemeldinger fra medlemmer av støttegruppen og andre berørte.

- Det Europeiske Wergelandssenteret

Ingrid Asplund og Inga Marie Nymo Riseth fortalte om Det Europeiske Wergelandssenteret som et viktig ressurscenter. De har flere prosjekter. Blant annet utdanning for demokrati, menneskerettigheter og interkulturell forståelse.

Målet er: 1) Et helhetlig, nasjonalt læringstilbud om 22. juli og demokratisk medborgerskap. 2) Etablere

Utøya som et minne og læringssted både nasjonalt og internasjonalt.

Det er bevilget mer midler til prosjektet fra statsbudsjettet. Dette har blant annet ført til økt aktivitet i demokratilæring på Utøya. Tall fra 2018: 5 samlinger, 38 skoler, 120-130 elever = 6500 elever i etterkant. Anslått i 2019: 10 samlinger, 80 skoler, 240-250 elever = 12000 elever i etterkant. I tillegg kommer lærere og lærerstudenter.

Andre prosjekter:

- Toåring prosjekt sammen med lærerutdanningen ved NTNU som omhandler å

utvikle læringsressurser om 22. juli. Dette skal stå klart ved skolestart høsten 2020, samtidig med de nye læreplanene. Materialet skal være gratis og tilgjengelig nasjonalt på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Det finnes mange ressurser for VGs/ungdomsskole, men lite for 1-7 klasse.

- Jobber også med å utvikle program internasjonalt. Foreløpig er to seminarer planlagt 1) Fire dager på Utøya på Thorvald Stoltenberg-seminaret (12-17/6) for ungdomsledere og engasjerte ungdom fra Europa. Dette er land som opplever demokratisk press, terror mm. De har fått inn rundt 600 søknader. 2) Demokratisamling med ungdom fra Tsjekkia, Slovakia, Polen og Ungarn (19-23/8).

o **Sammensetning av styret etter årsmøtet 2019**

På årsmøtet 7. april ble det valgt følgende sammensetning av styret i Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli:

Lisbeth Røyneland, leder, Oslo

Rakel Mortensdatter Birkeli, nestleder, Troms, Finnmark, Svalbard

Styremedlemmer:

Merete Stamneshagen, Hordaland

Tor Inge Kristoffersen, Regjeringskvartalet, Oslo

Mats Kvaløy-Bjørbekk, Trøndelag

Malene Husby, **NY**, Nordland

Ingrid Kragh Swang, **NY**, Buskerud

Vara:

Eirik Høie Mortensen, **NY**, 1. vara, Rogaland

Erik Kursetgjerde, 2. vara, Møre og Romsdal

Dag André Anderssen, 3. vara, Nordland

Dette blir et veldig bra team og vi ønsker våre tre nye styremedlemmer Malene, Ingrid og Eirik hjertelig velkomne.

Vi takker samtidig avtroppende styremedlemmer Sveinung Hjetland, Kristine Sandberg og Tore Remi Christensen for innsatsen!

[Protokollen fra årsmøtet kan du laste ned her.](#)

o Høring i Stortinget

Den 7. mai deltok støttegruppen (Lisbeth Røyneland) og AUF (Sindre Lysø) i en viktig høring i Stortingets kommunal- og forvaltningskomite. Høringen omhandlet Nytt regjeringskvartal (Meld. St. 21 (2018-2019)). Vårt fokus var 22. juli senteret og bevaring av senteret der det er. Dette er en viktig sak for oss, og vi fikk inntrykk av at vi ble hørt.

Her kan du lese støttegruppens innlegg:

«Åpen spørretime i Stortinget 7. mai 2019 om Regjeringskvartalet»

Vi i Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli er bekymret for fremtiden til 22. juli-senteret i regjeringskvartalet. Støttegruppen ser faren for at vi kan miste senteret der det er lokalisert i dag, og at de virkelige sporene etter 22. juli dermed kan bli borte for alltid. Vi tenker spesielt på hovedrommet hvor historien fortelles med tidslinjen og de sterke twitter meldingene. Dette romme er omtalt i offentlige dokumenter som «Østre paviljong». Rommet viser tydelige spor etter bomben og gir en helt unik arena for læring.

Vi er sterkt opptatte av senteret og det er også våre medlemmer som alle er direkte berørte, dvs. etterlatte og deres familier, overlevende og deres foreldre.

Det norske demokratiet er ingen selvfølge. 22. juli-senteret minner oss om at demokratiet alltid vil være truet, også i Norge. Å fjerne 22. juli-senteret fra der det ligger i dag er å vesentlig svekke muligheten til å fortelle en troverdig historie om denne dagen til fremtidige generasjoner. «Å fortelle historien om det som skjedde der det skjedde» er i tråd med nasjonal og internasjonal praksis. Nærliggende eksempler er kafébygget (Hegnhuset) på Utøya og 9/11 Memorial and Museum i New York City. Vi som samfunn må derfor ikke ødelegge det vi sammen har fått til i 22. juli-senteret.

Historie og læring om 22. juli der det skjedde er den røde tråden i aksene som går fra regjeringsskivalet, via Utøyakaia og over til Utøya. Med 160.000 besøkende siden åpningen sommeren 2015 og med besøk av 40 skoleklasser hver måned er 22. juli-senteret den tyngste enkeltdelen i denne aksene.

Senteret har høstet internasjonal anerkjennelse. Ikke for å være et museum - eller et minnesmerke, men for å være en naken og brutal dokumentasjon av hva som skjedde 22. juli. Hvis 22. juli-senteret flyttes ut av Høyblokken, forsvinner en av de viktigste kunnskapspilarene for å kunne forstå.

I over ett år har vi vært i dialog med Statsbygg og departementet om permanent lokalisering av senteret i høyblokka. Gjennom prosessen har støttegruppen og AUF fått bistand av ekspertise med minnefaglig- og arkitekt kompetanse. Vi har lagt ned mye tid og krefter i dette og vi har vært konstruktive og samarbeidsvillige.

At planleggerne av det nye regjeringsskivalet og regjeringen 8 år etter terrorangrepene og etter et helt år med møter og prosesser ennå ikke har fått på plass en akseptabel løsning for 22. senteret har gjort oss berørte utålmodige.

Vi vet også at dess lenger tid som går, og dess flere biter av puslespillet i regjeringsskivalet som settes på plass, dess mindre handlingsrom blir det igjen til 22. juli senteret.

Støttegruppen ber derfor om at kloke stemmer i regjeringen og i Stortinget nå tar til orde for denne samfunnsmessig viktige saken. Og det må skje nå, mens det ennå er tid.

o LOS-funksjon

Det er etablert los funksjon for berørte etter terrorhandlingene 22. juli 2011 hos de regionale RVTS' ene (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress) i nært samarbeid med støttegruppen.

Støttegruppen etter 22. juli har etter en undersøkelse blant overlevende og pårørende bedt om at det etableres en regional los-funksjon for berørte av terrorhandlingene i 2011. Intensjonen er å bidra til psykososial støtte og ivaretagelse, blant annet gjennom bistand til å finne fram til relevante oppfølgingsinstanser. Regjeringen har lagt denne oppgaven til de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). Fra 2019 har RVTS' ene fått tildelt midler for å ivareta denne funksjonen.

RVTS' ene har i fellesskap med Nasjonal Støttegruppe etter 22.juli, utarbeidet følgende mandat.

Mandat:

- RVTSene skal bistå Nasjonal Støttegruppe i å synliggjøre tilbud om los-funksjon overfor de berørte etter terrorhandlingene i 2011.
- Hvert RVTS oppnevner loser (kontaktpersoner) som berørte kan kontakte.
- Berørte kan ta direkte kontakt med losene. De tilbys da avklaringssamtale/r for vurdering og eventuell oppfølging av behov for bistand.
- Losenes oppgave vil blant annet være å informere om aktuelle tilbud.
- Losene kan ved behov være behjelpelig med å etablere kontakt med relevante instanser, der vedkommende kan få et tilbud om helsehjelp eller annen bistand.
- Losene skal bidra til et tettere samarbeid mellom RVTS' ene, Nasjonal støttegruppe og dens fylkeslag.
- Det er utviklet et system for dokumentasjon som omfatter samtykkeskjema, loggføring, registrering og brukerevaluering. Dette er gjort i tråd med oppdaterte personvernregler inkludert GDPR.

Kontaktinformasjon los-funksjon RVTS

RVTS Nord:

Christy Benedict Edvardsen

christy.benedict.edvardsen@unn.no – tlf 77 75 43 68

RVTS Midt:

Knut Hermstad

knut.hermstad@stolav.no - tlf 97 14 47 92

RVTS Vest:

Venke A. Johansen

venke.agnes.johansen@helse-bergen.no - tlf 92 25 57 19

RVTS Sør:

Ragnhild Laukvik Leite

ragnhild.leite@rvtssor.no - tlf 92 87 02 47

RVTS Øst:

Nils Petter Reinholdt

nils.petter.reinholdt@rvtsost.no - tlf 99 43 82 34

Vi ønsker alle våre medlemmer en solfylt vår!

for styret i Den nasjonale støttegruppen etter 22. juli

Lisbeth Kristine Røyneland

<http://22juli.info/>

Organisasjonsnummer: 9974.13598

E-postadresse: stottegruppen@22juli.info

Vi takker: Tor Inge Kristoffersen, Andreas Jansen og Tore H. Røyneland for fotobidrag til dette nyhetsbrevet.

Kalender

Styremøte	4. juni 2019
Fylkesledersamling	8.-10. november 2019
Åpen Øy	21. juli 2019
8-års markering i Regjeringskvartelat og på Utøya.	22. juli 2019

Programmet for årets markering sendes ut i eget nyhetsbrev 4. juni 2019.